

Editorial Μάιος 2021

Tο editorial αυτού του τεύχους ξεκινάει παραβιάζοντας τη σειρά παρουσίασης των περιεχομένων που παγίως ακολουθεί, να προηγούνται δηλαδή οι συνεντεύξεις και να έπονται οι μελέτες. Ξεκινά με μια «μελέτη», που σίγουρα δεν πληροί τα τυπικά κριτήρια των μελετών. Το κείμενο αυτό είναι ακόμη ημιτελές, δεν ολοκληρώθηκε ποτέ και ούτε βεβαίως θα ολοκληρωθεί ποτέ, αφού η τελευταία του πρόταση είναι και η τελευταία γραπτή έκφραση της πνευματικής προσωπικότητας του Νικολάου Ανδρουλάκη. Έχοντας αναλάβει να σκιαγραφήσει τον δικό του μεγάλο δάσκαλο, τον Νικόλαο Χωραφά (είναι χαρακτηριστικό της τότε πενίας της επιστήμης μας ότι δεν υπάρχει ούτε μία στοιχειώδης βιογραφία για τον άνθρωπο που επηρέασε όσο κανείς τα νομοθετικά κείμενα του Ποινικού Δικαίου στον 20^ο αιώνα), ο δικός μας αλησμόνητος δάσκαλος άφησε κυριολεκτικά την τελευταία πνευματική του πνοή στα μέσα του έργου αυτού. Οι πέντε σελίδες A4 του κειμένου είναι ο τελευταίος «προδανεισθείς χρόνος» του Νικολάου Ανδρουλάκη, που μας καλεί να δανεισθούμε και εμείς λίγο χρόνο για τους δύο αυτούς μεγάλους δασκάλους.

Μετά το συγκινητικό αυτό κείμενο, ακολουθεί η ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συνέντευξη που πήρε ο Βασίλης Πετρόπουλος, υφηγητής του Πανεπιστημίου του Μονάχου, από την καθηγήτρια Tatjana Hörnle, συνδιευθύντρια πλέον του Ινστιτούτου Max Planck για τη Μελέτη του Εγκλήματος της Ασφάλειας και του Δικαίου. Ο Πετρόπουλος θέτει στη Hörnle μια σειρά κρίσιμων ερωτημάτων, ξεκινώντας από την αλλαγή του ονόματος (και εν μέρει του αντικειμένου) του Ινστιτούτου, και συνεχίζοντας με μια ενδιαφέρουσα συζήτηση για νεότερες αντιλήψεις στη θεωρία περί ποινών και ειδικότερα για τον ρόλο των λεγόμενων εκφραστικών θεωριών, ανάλυση που επιτρέπει τη μετάβαση στο θέμα της συμμετοχής του θύματος στην ποινική διαδικασία. Η Hörnle, ως ειδική επίσης στην επιμέτρηση της ποινής, τονίζει τη σημασία που έχει για τους μετέπειτα δικαστές μια εντοπισμένη αλλαγή στο γνωστικό αντικείμενο των νομικών σπουδών, ώστε να καταστεί δυνατή ήδη στους φοιτητές της νομικής μια διδασκαλία που να έχει σχέση με την επιβολή και επιμέτρηση της ποινής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποκτά η θέση της Hörnle –επ’ ευκαιρία μάλιστα των γενετήσιων εγκλημάτων– γενικώς κατά της παραγραφής, την οποία θεωρεί, με εξαίρεση κάποια μικρότερης σημασίας εγκλήματα, ξεπερασμένη, ενώ τελείως ουτοπικό θεωρεί ακόμη το επιχείρημα ότι η παραγραφή συμβάλλει στην κοινωνική ειρήνη. Τέλος, η συνέντευξη στρέφεται γύρω από πιθανά εγκλήματα που τελούνται στο πλαίσιο της εκστρατείας κατά της πανδημίας.

Η στήλη *Μελέτες* φιλοξενεί τρεις πρωτότυπες εργασίες, με πρώτη την εμβριθή μελέτη του Παναγιώτη Χριστόπουλου, Δρ.Ν., Ειδικού Επιστήμονα της Νομικής Σχολής ΔΠΘ, για τον ωφελιμισμό των κανόνων και τη νομιμοποίηση της ποινής στην φιλοσοφία του John Rawls. Το βασικό επιχείρημα κατά του ωφελιμισμού, ότι δηλαδή χρησιμοποιεί τον άνθρωπο ως μέσον, με αποτέλεσμα να μπορεί να δικαιολογήσει ακόμη και την καταδίκη ενός αθώου, επιχείρησε να ανασκευάσει ο John Rawls υπερασπιζόμενος την ωφελιμιστική θεωρία, προσπάθεια που, όπως καταδεικνύει ο Χριστόπουλος, τελικώς αποτυγχάνει και αυτή. Στη δεύτερη μελέτη, η Βίκυ Βλάχου, Επίκουρη Καθηγήτρια Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, εξετάζει τους εγκληματολογικούς προβληματισμούς στην εποχή της πανδημίας. Στη βάση ερευνητικών δεδομένων, ερευνά την αύξηση ή και μείωση διαφόρων μορφών εγκληματικότητας, εξάγοντας χρήσιμα συμπεράσματα τόσο από την αντίδραση των φορέων άσκησης κοινωνικού ελέγχου όσο και από τα ίδια τα άτομα και τις αντιδράσεις τους στον εργασιακό και προσωπικό τομέα. Τέλος, ορθά η συγγραφέας επισημαίνει τη σημασία των σχετικών ερευνητικών δεδομένων για την εισαγωγή μέτρων και αλλαγών σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο. Ακολουθεί η εκτενής και επίσης ιδιαίτερος επίκαιρη μελέτη του Δημήτρη Κόρου, Δ. Σωφρ. Πολ. ΔΘ, Ειδικού Επιστήμονα Τμήματος Νομικής ΔΠΘ, για τη διοικητική κράτηση στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της εγκληματολογίας των συνόρων. Η μελέτη πραγματεύεται τον θεσμό της διοικητικής κράτησης αλλοδαπών από τη σκοπιά της επιστήμης της εγκληματολογίας. Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας, αφού αναλύσει τις βασικές θεωρητικές κατευθύνσεις του πεδίου της εγκληματολογίας των συνόρων, προχωρά στην ανάπτυξη των βασικών προβληματικών και διαστρεβλώσεων του θεσμού, που μετεξεχειλίθηκε από μέσο προς την επίτευξη σκοπών της μεταναστευτικής πολιτικής σε εργαλείο επιδίωξης κατασταλτικών πολιτικών. Τέλος, ο συγγραφέας αποπειράται να συζητήσει τις πτυχές αυτές του θεσμού υπό τα θεωρητικά σχήματα που αναπτύχθηκαν στις προηγούμενες ενότητες.

Στη στήλη *Art & Crime* υπάρχουν δύο εξαιρετικά άρθρα. Η Βίκη Σκούμπη, αρχισυντάκτρια του περιοδικού *αληθεια* και διευθύντρια ερευνητικού προγράμματος στο Collège International de Philosophie, μας χαρίζει μια μοναδική ανάλυση του πίνακα *H 3^η Μαΐου 1808* του Γκόγια, βλέποντάς τον ως «νεωτερική τομή στην απεικόνιση της βίας». Ο Γκόγια, με την *3^η Μαΐου 1808*, ανάγει την εκτέλεση των εξεγερμένων Μαδριλένων σε οικουμενικό σύμβολο του αγώνα των καταπιεσμένων για δικαιοσύνη και ελευθερία. Ιδιοποιείται το μοτίβο της μαρτυρολογικής απεικόνισης της εκτέλεσης, απογυμνώνοντάς το από κάθε σωτηριολογική συνδήλωση. Ταυτόχρονα, έρχεται σε μετωπική ρήξη με το κανονιστικό πλαίσιο της ιστορικής ζωγραφικής, εισάγοντας μια ρηξικέλευθη τομή στην αναπαράσταση της βίας. Στην ίδια στήλη, ο Μανώλης Μελισσάρης, πρώην Αναπληρωτής Καθηγητής Φιλοσοφίας και Ποινικού

Δικαίου στο LSE, ανεξάρτητος ερευνητής και συγγραφέας, μας εισάγει με την ανάλυσή του «Άνομη Μυθοπλασία» στην λογοτεχνία του εγκλήματος, όπως ο ίδιος προτιμά να αποκαλεί την αστυνομική λογοτεχνία. Σύμφωνα με μια διαδεδομένη άποψη, η εμφάνιση της λογοτεχνίας του εγκλήματος είναι αποτέλεσμα της διαμόρφωσης του νεωτερικού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, η δε δημοτικότητά της μαρτυρά την προδιάθεση του αναγνωστικού κοινού να συντάσσεται με τον νόμο και την τάξη. Αυτή η άποψη παραγνωρίζει την ευρύτερη εικόνα. Όταν λάβουμε υπόψη μας όλες τις πτυχές του νεωτερικού εκσυγχρονισμού των θεσμών που σχετίζονται με το έγκλημα και την ποινή, θα δούμε πως η λογοτεχνία του εγκλήματος κινείται στο όριο μεταξύ του δικαίου και μιας φαντασιακής κανονιστικής τάξης, την οποία τείνει να παρουσιάζει ψευδώς ως το δίκαιο. Είναι, λοιπόν, πεδίο διαρκούς πολιτικής διαμάχης κι όχι βεβαιότητας.

Στη στήλη *Notitiae Criminalis*, η Ελένη Κωνσταντινοπούλου, Δικηγόρος-Κοινωνιολόγος, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου και Θεωρίας του Δικαίου και ΜΔΕ Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, ερευνά τη σχέση της πανδημίας με την τρομοκρατία, όπου διαπιστώνει την ύφεση των τρομοκρατικών επιθέσεων, οι οποίες δεν «ακούγονται» πλέον σύμφωνα με τις προσδοκίες των τρομοκρατών, αφού τις ειδήσεις και τα ΜΜΕ μονοπωλεί η εξέλιξη της πανδημίας. Ο Γεώργιος Φουσκαρίνης, Υπ. ΔΝ ΕΚΠΙΑ, μας εισάγει στην έννοια του *ecoside*, της οικοκτονίας, με αφορμή την οικολογική καταστροφή του δασικού πλούτου του Αμαζονίου και την αναφορά των ιθαγενών φυλών στον Εισαγγελέα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου κατά του προέδρου της Βραζιλίας Jair Bolsonaro. Ειδικότερα, στις 22 Ιανουαρίου 2021 κατατέθηκε αναφορά στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο κατά του προέδρου της Βραζιλίας για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας σχετικά με τις πολιτικές της κυβέρνησής του, οι οποίες οδήγησαν σε οικολογική καταστροφή του δάσους του Αμαζονίου και σε περιορισμό των δικαιωμάτων των ιθαγενών. Με τον τρόπο αυτό τίθεται το ευρύτερο ζήτημα της «οικοκτονίας», δηλαδή της εκτεταμένης οικολογικής καταστροφής ως αξιόποινης πράξης κατά το διεθνές ποινικό δίκαιο. Ελλείπει ρητής προβλέψεως στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, οι περιπτώσεις αυτές μπορούν να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και του εγκλήματος της γενοκτονίας. Ωστόσο, το εγχείρημα αυτό έρχεται αντιμέτωπο με σοβαρές θεωρητικές και πρακτικές δυσκολίες, οι οποίες καθιστούν αναγκαία την πρόβλεψη αυτοτελούς εγκλήματος. Τέλος, στην ίδια στήλη, η Αγγελική Γιαννάκη, Δικηγόρος Αθηνών, MSc in Criminology and Criminal Justice (University of Oxford), ασχολείται με το φαινόμενο της «εκδικητικής πορνογραφίας», εκθέτοντας τη διαφορετική νομική βάση με την οποία αντιμετωπίζεται το φαινόμενο στην ηπειρωτική Ευρώπη (και στην Ελλάδα, μέσω των ποινικών διατάξεων του Ν. 4624 / 2019), μέσω της νομοθεσίας περί αρχείων δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, και στο Κοινοδίκαιο, βάσει της νομοθεσίας περί σεξουαλικής ταυτότητας και ακεραιότητας του θύματος (βλ. χρήσεις όρων όπως «διαδικτυακός βιασμός» και «σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνας»).

Στη στήλη μας *Έγκλημα και Επιστήμες*, η Ιφιγένεια Καράνη, Ψυχολόγος MSc και Υ.Δ. Τμ. Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, μας παρουσιάζει τη συμβολή της «Η Ψυχολογία της Ομολογίας» για τη γενικότερη συνεισφορά της Δικαστικής Ψυχολογίας στην ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας και στην προστασία των δικαιωμάτων του υπόπτου. Στη βάση γνωστών υποθέσεων δικαστικής πλάνης που στηρίχθηκαν στις ομολογίες των κατηγορουμένων στην αστυνομία, η Καράνη περιγράφει τη σταδιακή μετάβαση των αστυνομικών μεθόδων από τις πρακτικές ανάκρισης «τρίτου βαθμού» σε περισσότερο επαγγελματικές ανακριτικές τεχνικές, στη βάση της άσκησης ψυχολογικής πίεσης. Αν αυτές όμως αντιπαραβληθούν με την προτεραιότητα της αστυνομίας να βρει ένοχο και όχι να διερευνήσει τι πράγματι έγινε, καθίσταται απαραίτητο να μελετηθούν οι ψυχολογικές προϋποθέσεις της ομολογίας και να διερευνηθούν τα είδη της ψευδούς ομολογίας. Η εργασία ολοκληρώνεται με προτάσεις για την αναδιαμόρφωση των ανακριτικών πρακτικών.

Στη στήλη *Εκ των έσω* που ακολουθεί, η Άννα Κασάπογλου, Δ. Ε. ΔΠΘ, ο Δημήτρης Κόρος, Δ. Σωφρ. Πολ. ΔΠΘ, Ειδικός Επιστήμονας Νομικής ΔΠΘ και ο Νικόλαος Κουλούρης, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής ΔΠΘ, αναλύουν τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από συνεντεύξεις αποφυλακισμένων των καταστημάτων κράτησης Τρίπολης και Γρεβενών. Τα ζητήματα απειλής ή άσκησης βίας κατά των κρατουμένων για τα οικεία εγκλήματα, ως αποτέλεσμα των ιεραρχικά διαρθρωμένων σχέσεων μέσα στη φυλακή, καθώς και οι ιδιαίτερες προκλήσεις στο πεδίο της επανένταξης αυτής της κατηγορίας κρατουμένων είναι ορισμένες μόνο από τις ενδιαφέρουσες πτυχές της μελέτης. Στην επόμενη μελέτη της στήλης αυτής, η Ελένη Τσουνάκου-Ρουσιά, ΜΔΕ Ποινικών Επιστημών, μεταφέρει τις σκέψεις ενός πρώην κρατούμενου, του Ν.Α., ο οποίος, από «απόσταση» πια, περιγράφει τον επταετή εγκλεισμό του στη φυλακή σε πολύ νεαρή ηλικία και, μέσα από την εμπειρία του, τονίζει την ανάγκη η κοινωνία να αναρωτηθεί ως προς τα αίτια που γεννούν το έγκλημα, να αμφισβητήσει την μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα των μεγάλων ποινών και να θέσει τα θεμέλια για την ουσιαστική επανένταξη των κρατουμένων.

Στη στήλη μας *Νομοθεσία*, ο Ανδρέας Γεωργόπουλος, ΠΜΣ Ποινικών Επιστημών ΕΚΠΑ, LL.M. Πανεπιστημίου Μονάχου, Υπ. Δ.Ν., αναλύει τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις για τη

δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις μεταξύ ΗΒ και ΕΕ. Δίνει έμφαση στις ρυθμίσεις που τροποποιούν ουσιαστικά τη δικαστική συνεργασία στην έκδοση, την αμοιβαία δικαστική συνδρομή και την επίλυση διαφορών που ανακύπτουν από την εφαρμογή της. Ακολούθως, επιχειρεί μια κριτική παρουσίαση της Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας μεταξύ ΗΒ και ΕΕ, με έμφαση στον τρόπο νομοθέτησης, στις νομικές αβλεψίες του κειμένου και στα σοβαρά ζητήματα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων που δύνανται να ανακύψουν κατά την εφαρμογή της Συμφωνίας, αλλά και στις θετικές πτυχές της. Τέλος, διατυπώνει την άποψη ότι η εν λόγω Συμφωνία είναι δυσχερώς εφαρμόσιμη από τις αρμόδιες αρχές των Κρατών Μελών της ΕΕ και του ΗΒ, ενισχύοντας έτσι την παραδοσιακή αστάθεια μεταξύ ΕΕ και ΗΒ στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Στη δεύτερη μελέτη της στήλης, ο Χαράλαμπος Καραμπέλης, Δικηγόρος Αθηνών, ΜΔ Αστικού και Ποινικού Δικαίου, ΕΚΠΑ, LL.M. University of Cambridge, Υ.Δ.Ν., προβαίνει σε μια συστηματική παρουσίαση και ομαδοποίηση των αλλαγών που επέφερε ο νέος ΠΚ στο 19^ο Κεφάλαιο περί των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και των εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και σε κάποια μεταγενέστερα αυτού νομοθετήματα, καθώς και σε ανάλυση των μελετώμενων αλλαγών για την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή των υπό εξέταση αδικημάτων.

Στη στήλη μας *Νομολογία*, ο Αντεισαγγελέας ΑΠ ετ, Παναγιώτης Μπρακουμάτσος, με αφορμή την υπ' αριθμ. 315/2020 διάταξη ΕισΠλημΠατρών, τοποθετείται ως προς α) τη νομική ανάλυση της έννοιας του ανυπεράσπιστου ατόμου και των εννοιών της κακομεταχείρισης που καθιστά ένα άτομο αδύναμο, και β) τη συμπεριφορά που είναι ικανή να επιφέρει ψυχική βλάβη στα πλαίσια του λεγόμενου συνδρόμου mobbing. Καταλήγει ότι στη συγκεκριμένη διάταξη η έννοια του ανυπεράσπιστου ατόμου ερμηνεύθηκε ενάντια στις νομολογιακές και θεωρητικές παραδοχές σύμφωνα με τις οποίες ανυπεράσπιστο άτομο είναι και αυτό που δεν τολμά να αρνηθεί. Ο Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, Υπ. Δ.Ν. ΕΚΠΑ, ερευνά τη νομολογία του Αρείου Πάγου σχετικά με την ταύτιση του αμερικανικού όρου conspiracy και των εγκλημάτων του άρθρου 187 ελΠΚ. Μετά την ανάλυση των στοιχείων της συνωμοσίας κατά το ποινικό δίκαιο των ΗΠΑ, αναφέρει τα στοιχεία των εγκλημάτων του άρθρου 187 ελΠΚ, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τη νομολογία. Προκύπτει έτσι ότι η συνωμοσία παρουσιάζει μεν ορισμένα κοινά στοιχεία με τα εν λόγω εγκλήματα, ιδίως με τη συμμορία (άρθρο 187 παρ. 3 ΠΚ), πλην όμως διαφέρει από αυτά. Τέλος, επισημαίνει ότι η πρακτική σημασία της διαπίστωσης ότι τα υπό συζήτηση εγκλήματα δεν ταυτίζονται εννοιολογικά μεταξύ τους είναι περιορισμένη λόγω της εξαίρεσης από τον όρο του διπλού αξιοποιήσιμου που προβλέπεται στην συμφωνία έκδοσης μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ για το έγκλημα της συνωμοσίας. Στη συνέχεια, η Αλεξία Φαμπρικήρη, Δικηγόρος, ΜΔΕ Ποινικού

Δικαίου-Ποινικής Δικονομίας ΕΚΠΑ, αναλύει την 14/1/2021(C-393/19) απόφαση του ΔΕΕ σχετικώς με προδικαστική παραπομπή βουλγαρικού δικαστηρίου που υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίκης για δήμευση κατόπιν καταδίκης για διακεκριμένη λαθρεμπορία περιουσιακού στοιχείου, το οποίο ανήκε σε καλόπιστο τρίτο. Σύμφωνα με τη Φαμπρικήρη, η απόφαση του ΔΕΕ τέμνει ορθώς το ζήτημα της δήμευσης σε βάρος καλόπιστου τρίτου κρίνοντας δυσανάλογη και υπέρμετρα δυσβάσταχτη τη δήμευση περιουσίας του καλόπιστου τρίτου (ανεξαρτήτως του αν αυτή αποτελεί ή όχι ποινή), ενώ αναγνωρίζει το δικαίωμά του να επεμβαίνει στη δίκη ώστε να του δίνεται η δικονομική δυνατότητα να υπερασπιστεί την περιουσία του. Θα πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι στο ελληνικό δίκαιο το βάρος απόδειξης για το μη καλόπιστον του τρίτου πρέπει να βαραίνει το δικαστήριο.

Στη στήλη *Με Αποψη*, ο Ηλίας Κατσιούρης, φοιτητής ΠΜΣ Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής ΕΚΠΑ, επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα του προηγούμενου τεύχους για το ποια είναι τα κατάλληλα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης της διάδοσης του κορωνοϊού στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι κατεξοχήν κατάλληλα και συγχρόνως σύμφωνα με τις συστάσεις διεθνών και εγχώριων οργανισμών είναι τα μέτρα που κατατείνουν στον περιορισμό του υπερσυνωστισμού στις φυλακές, όπως π.χ. η επιλεκτική αξιοποίηση της υφ' όρον απόλυσης για συγκεκριμένες κατηγορίες κρατουμένων – μέτρα τα οποία όμως η πολιτεία απέφυγε να λάβει. Στα ίδια συμπεράσματα, με παράθεση συγκριτικών στοιχείων αναφορικά με την πολιτική άλλων χωρών, καταλήγει και ο Γεώργιος Μπορμπαντωνάκης, φοιτητής ΠΜΣ Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής ΕΚΠΑ, τονίζοντας μάλιστα ιδιαίτερος ότι η “πανδημία ανέδειξε χρόνιες παθογένειες του ελληνικού σωφρονιστικού συστήματος που αποδείχθηκαν ευνοϊκές για την εξάπλωση του ιού, όπως ο υπερπληθυσμός και οι εξαθλιωτικές συνθήκες διαβίωσης”, αλλά και την ανυπαρξία οποιασδήποτε θαρραλέας δράσης εκ μέρους της πολιτείας.

Τέλος, στη στήλη μας *Βιβλιοπαρουσίαση*, ο αναγνώστης θα βρει δύο βιβλιοπαρουσιάσεις. Η πρώτη είναι της Μαρίας Ρηγοπούλου, Δρ.Ν. Πανεπιστημίου Μονάχου και Αντιεισαγγελέως Πρωτοδικών Πατρών, και αναφέρεται στο συλλογικό έργο *Το Ποινικό Δίκαιο σε κρίση και υπό κρίση – Liber Discipulorum για τα εβδομηκοστά γενέθλια του καθηγητή ΙΩΑΝΝΗ ΓΙΑΝΝΙΔΗ*. Η συγγραφέας δεν περιορίζεται σε μια περιληπτική αναφορά στον τόμο, αλλά αναλύει μελέτη προς μελέτη και τις 23 συμβολές που περιλαμβάνονται σε αυτόν, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι 13 μελέτες ουσιαστικού και οι 9 μελέτες δικονομικού δικαίου, καθώς και η 1 επιλογική φιλοσοφικού περιεχομένου, αποτελούν συμβολές υψηλής επιστημονικής ποιότητας, «οι οποίες αναδεικνύουν την πολύπλευρη συνεισφορά του τιμωμένου στην ποινική

επιστήμη και προσφέρουν ερεθίσματα για περαιτέρω επιστημονικό διάλογο κατά την εφαρμογή των νέων κωδίκων». Ο Διονύσης Φιλίππου, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, καταπιάνεται με τη βιβλιοπαρουσίαση του τελευταίου έργου του Χάρη Παπαχαραλάμπους, Αναπληρωτή Καθηγητή στο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Κύπρου, με τίτλο *Στα μονοπάτια της σιγής. Ο Heidegger και το δίκαιο*. Ο Γερμανός φιλόσοφος δεν είναι ούτε εν μέρει φιλόσοφος του Δικαίου. Ο Φιλίππου αναγνωρίζει ότι μέσα από μια προηγούμενη αναδίφηση των ομοιοτήτων και βασικών διαφορών μεταξύ Heidegger και Carl Schmitt, ο Παπαχαραλάμπους ανασκάπτει το έργο του Γερμανού φιλοσόφου για να αποτιμήσει ανοικτά και συζητητικά τι θα μπορούσε να είναι η χαϊντεγκεριανή δικαιοσύνη, μια Δικαιοσύνη του Είναι “που μόνο οι ποιητές καταλαβαίνουν”. Ορθά, τέλος, ο Φιλίππου χαρακτηρίζει το έργο του Παπαχαραλάμπους έργο αναφοράς, ορόσημο μιας μεταφιλοσοφίας του Δικαίου, για όσους τουλάχιστον προσπαθούν να “σκεφθούν” εγκύπτοντας στο έργο του “βασιλιά της σκέψης”.